

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones Fratris Gabrielis Barelete ordinis predicatorum
tam quadragesimales: q[uam] de sanctis**

Barletta, Gabriel

Parisius, 1507, XXV. Jan.

De festo Natiuitatis domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69837](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69837)

In die natiuitatis domini.
Sermo inestimabilis.

Euangelizo vobis

magnum gaudium quod erit omni populo: quia natus est nobis hodie saluator mundi. Luce

ij. Grande factum est et stilum ac ybor or-
natus refert solenitas hodierna nati-
uitatis specialis ubi incarnati et in tali
die per recuperationem et redemptionem ihe-
sus humane nature nostra passibili et
mortali carne vestitus est. Et vere si-
cut deus voluit ostendere suam infi-
nitam potentiam in principio mundi
in creatione creaturarum eas produ-
cendo de non esse ad esse: iuxta illud. Di-
xit et facta sunt. Idem omnia quecumque vo-
luit dominus fecit. Et Beda in home. zachet.
Que impossibilia sunt apud homines
possibilia sunt apud deum. Ita
in ultima etate huius temporis voluit osten-
dere suam infinitam misericordiam quod de na-
tura humana facta captiva in manu
dyaboli illam voluerit liberare me-
diante incarnatione filii sui. O magnum
privilegium nobis concessum secundum
Thomam super epistolas Pauli. Deus di-
versis modis voluit loqui populo in-
daico et patribus antiquis. Modo per
columnam igneam in ea apparendum. mo-
do per personam mediam. scilicet per angelum.
modo per visionem et corpalem et ymagi-
nariam: et intellectualis. sed nobis mo-
do singulari locutus est per filium. Unde
apostolus ad hebr. i. Multifarie mul-
tisque modis olim deus loquens patribus
in prophetis novissime autem diebus istis
locutus est nobis in filio quem constituit
heredem universorum per quem fecit et se-
cula. hoc est quod scriptura petebat. Can.
i. Osculetur me osculo oris. scilicet per in-
carnationem. Quod Leo papa premedi-
tans in sermone hodierno: exhortat
nos ad grandem exultationem spirituales
di. hodie dilectissimi saluator noster
natus est gaudeamus. Neque enim phas

est locum esse tristitie: ubi natalis est
vite. Nemo ab huiusmodi alacritatis par-
ticipacione secernitur. Una cunctis
leticie communis est ratio. Exultet
sanctus. quia appropinquat ad palmas
gaudeat peccator: quia invitatur ad
veniam. Animetur gentilis: quia vo-
catur ad vitam. verbum enim dei de-
us filius dei propter liberandum ho-
minem ab eterna morte: factus est
homo. Ille. Euangelizo vobis et cetera. De
christi natiuitate et cetera. rursus videnda
in presentiarum

Primum est filii dei eternalis de-
terminationis.

Secundum est filii dei cordialis sup-
plicationis.

Tertium est filii dei humanalis in-
carnationis.

Primum est et cetera. Utrum fuit necessa-
rium christum incarnari pro redemptione
generis humani. Respondet thomas.
ij. parte. q. l. ar. ij. In. ij. distin. ij. In.
ij. di. contra. ge. c. xv. Alex. de ales.
in. ij. par. sum. Ric. de media vill. in
ij. distin. xx. ar. i. Ansel. i. li. Cur. de
homo. Et philosophus. v. Meth. Quod
duplex est necessitas. Prima est ab-
soluta. Secunda conditionata. Exem-
plifica de ambabus. Quo ad primam
non fuit necessarium christum incar-
nari. Et ratio est: quia cum deus sit
omnipotens erant alii modi ad ipsum
liberandum. Unde Augu. lib. xij. de
trini. c. x. Si queratur utrum alio mo-
do potuerit genus humanum liberari:
per incarnationem filii dei. Dicimus
et alium modum possibilem ei fuisse:
cuius potestati cuncta subiacerent. unde
ps. Omnia quecumque voluit dominus
fecit. Idem. Dixit et facta sunt. Ma-
thet. xij. Abba patet omnia tibi pos-
sibilia sunt. Beda in omel. zachet.

Que impossibilia sunt apud homi-
nes possibilia sunt apud deum. Po-
terat enim mittere angelum. pphe-
tam patriarcham et cetera. Unde erant alii
modi ad genus humanum redimendum
Si loquimur de secunda necessitate

In die natiuitatis.

dico non fuisse alius modum q̄ q̄ ille qui erat immortalis: impassibilis: in finitus efficeret mortalis. *Uñ Dan. tis lib. iij. Cañ. vij.* Omnes alij modi erāt inefficaces ad satisfaciēduz: nisi dei fili⁹ ad incarnationē sui non fuisset humiliat⁹. Et hoc de sc̄ā necessitate uoluit diuina prouidētia ut ista que sc̄io disputaret in consistorio sc̄issime trinitatis. Facta est aut̄ hec disputa tio: inter iusticiam: et misericordiam. Iusticia erat aduocata p̄ natura an gelica: misericordia pro natura hūa na. Iusticia erat contra genus huma num. Que surrexit p̄tra hoīem dicēs. O domine rex: tu posuisti hanc p̄lu sionem disprandam. Ut um homo de beat liberari. Probo q̄ non: r̄ ratiōi bus et testibus. Primo ratiōe que est triplex in presentiarum.

¶ Primo ratiōe iusticie.

Sc̄do rōne ingratitudinis.

Tertio rōne cognitionis.

¶ Primo ratiōe r̄c. Domine tu es iustus. *In ps.* Iustus es domine et re ctum iudicium tuum. *Baruch. i.* Deo nostro iusticia. *hiere. xij.* Iustus es domine: si disputem tecum. Alterius: Si iustus: debeas illā facere. Iusticia uult ut tanta sit penā quanta fuit cul pa. *Deus. xrv.* Sc̄dm mensuram deli cti erit r̄ plagarū modus. *Et. xvi. q. i. c.* Si quis. Sc̄dm qualitātē delicti im ponenda est penitētia. r̄. *C. de penis. l. Sācimus. Et. ff. quibus ut indignis l. rescriptuz.* Et extra de his q̄ sunt a maiori p̄te capituli. Sed culpa hoīs fuit infinita: ut pote contra bonū infi nituz. Si infinita: ergo merebatur pe nitentiā infinitā. Penitētia aut̄ in finita: non p̄t esse homine cum sit fi nite operationis. *In. iij. Ethi. In. vij. Phi. finiti ad infinitū nulla est pro portio. In. vij. Phi. Impossibile est in corpore finito esse potentā infini tam: igitur satisfacere non potest. Si satisfacere non potest: ideo debet r̄ am nari. Et sic patet prima ratiō. ¶ Se cundo rōne r̄c. Domine inquit iusti:*

cia: tu fecisti angelos r̄ homines: que ambo peccarunt. Lucifer ex supbia. *Esa. xliij.* In celum ascendam: super astra dei exaltabo solum meuz. Et ho mo etiā. *Sen. iij.* Erimus sicut dii r̄c. Luciferuz damnasti cum suis sequas cibus in p̄petuū. *Apoc. ix.* Diabolus qui seducebat eos missus ē in stagnū ignis: ubi cruciabitur in secula se culorū igitur a simili debet homo dā nari p̄petualiter: sicut r̄ demō: alioq̄ poterit demō conqueri de te esse par tialē et partesanum. Sed cum nō sis o dens. *Act. x.* In ueritate comperi: qm̄ non est acceptio personarū apud deum. Et extra de p̄bendis et digni tanibus. c. venerabilis. Igitur debes ipsum damnare in perpetuū. ¶ Ter cio rōne cogni. Illi danda est uenia: qui suum agnoscit delictū. Extra de re. iij. in. vi. Uenia nō datur nisi cora recto. Unde est q̄ multi non se corri gunt de peccatis suis: q̄ nō se cognos cunt. Unde *Lactan. i. lib. c. i.* hec est enīz prauitatis causa: ignoratio sui. *Sen. epistola. xvij.* Corrigi non uult qui peccare se nescit. *Bern.* Inuicem salutis: ē noticia peccati. et *Macro:* ut dicitur in li. de somno *Scipionis* a dijs habuit responsum. *Notis elicos i. nosce teipsum.* Ad proposituz. Adāz non cognouit pctm̄ suū. immo redar gutus de eo: illud redorsit in mulierē di. *Sen. iij.* Mulier quaz dedisti mihi seduxit me. q. d. Si non fuisset illa et si mihi non dedisses non peccassem. Sua attribuit illud serpenti di. *Serpens* inquit decepit me. *Facecia* b̄ fe mina que in calopodijis inuit ad collis gendum ficus: r̄ cecidit fractis cruri bus: r̄ dixit. *Maledicatur* diabolus. Respondit diabolus. *Maledicta* sis tu. An ignoras si ascenditur cum ca lo podijis in ficum: igitur non debet li berari. Et q̄ est conclusio iuristaruz: ff. de officio p̄sidis. l. Illicitas. ¶ Ueritas Iudex non nisi fm̄ allegata r̄ pro bata debz iudicare Ideo tibi adduco in robur meum tres idoneos testes

ad hoc negocium probandum. Prim^o fuit natura angelica. Domine homo erat creatus ad replendum sedes vacuas paradisi. Quia ut dicit Tho. 4. sen. dist. ij. Celum plus est pro hominibus q̄ p angelis qui loco non indigent. homo agnouit hoc bonū: igitur indignus est redimi. ¶ Scōs testis est celum empyreum di. Dñe tu me creasti nobilissimuz cō: p^o ac me fecisti ppter hoies. nō agnouit bonū hoc primari debet rē. ¶ Tertius est paradus terrestris di. Domine me fecisti amenū pro hominis recreatio: ne. Et fecit contra preceptum tuum: comedens de pomō. vitii sancti Blasii: non cognoscens hoc bonum: merito puniri debet tanto bono et dānari. ¶ Assurrexit mīa: pro humano genere aduocata dicens. O domine soror mea iusticia locuta est audi me: quia tribus rationibus et testibus pbo p homine.

¶ Primo rōne finis.

Scōs rōne inconueniente.

Tertio rōne ppteratis.

¶ Primo rōne rē. In. ij. Phi. Omne agens agit ppter finem. finis mouet agentem. In. ij. Meth. finis est causa causarum. Ad propositum. Ad quem finem creasti hoīem: nunquid ppter sui damnationez. Non: sed ad finem vite eterne. Si ipsum damnas: frustra fecisti illū et in vanum. Et qz vt habet p̄s. i. celi et mundi. Deus et natura nihil agunt frustra. In. ix. Meth. Nihil est ociosum in natura. In. li. de regu. in principum. Deus gloriosus nihil ociosuz fecit in natura. Ne ergo frustra sit creatus: ipsum debes saluare. ¶ Secundo rōne rē. Si homines non reparas a sua dānatione. De tribus opz sequi vnum. Aut quia non potes ipsum saluare: et sic non omps. Aut quia nescis: et sic es ignorās. Aut quia nō vis: et sic eris inuidus. Sed in te. O dñe: hoc non ē. Primo: quis es potens. ps. Omnia quecunqz voluit dñs fecit. Secundo

qz es sapiens. ps. Omnia in sapientia fecisti. Tertio: quia non es causa peccati. Aug. lib. lxxij. q. Deo auctore non fit homo deterior: Igitur debes ipsum saluare: ne tibi ista opponantur. ¶ Tertio rōne rē. Dñe immatura tua est mīa et clemētia. Ecclesia. Deus cui pprium est misereri semper et parcere. De pe. di. i. c. Quia diuinitatis. Diuinitatis natura clemēs est et pia. Et sicut est pprium igni calefacere: soli illuminare: ita tibi misereri. vns de debes homini parcere. Quia vt dicit p̄s. ij. Meth. In. iij. de anima. Unumquoqz agens operatur fm ppteritatem sue nature. ¶ Et adduco tibi tres testes. ¶ Primus Abel di. Domine mi. pater meus Adā peccauit contra clemētia tua: sed tu domine amplia misericordia tua. Quia vt dicit extra de regu. iur. in. vi. Odis sunt restringenda: fauores autēz amplian di. 7. l. Cuz quidā. ff. de liberis et post humis. Odis sunt restringenda. o p̄talis. ¶ Scōs Dauid cum cythara. Dñe mi: illi debes misericordiaz impendere qui illam petit et tristitia habet de pctō. Quia scriptum est in ps. Cor contrituz rē. Adā cū lachrymis per plures annos tibi petit veniam: igitur illi debes eā impendere. ¶ Tertius testis Abraam cum barba pliza. di. Tu dixisti domine per Dauid. Si filij mei non custodierint mādāta mea: visitabo eos in virga eor. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo neqz nocebo ei in veritate mea. Adam pater noster peccauit. Tu autem debes magnificare misericordiam tuaz: nec ipsam amouere ab eor genere humano. Audiens autem deus pater has fortissimas rōnes sanc emisericordie: conclusum est qz omnino redimeret gen^o humanum soluz: et non lucifer et natura angelica. Et hoc triplici rōne. vt ponit Alex. de ales. iij. volu. sum. et Tho. 7. Bon. in. ij. dist. vij. ar. i. ¶ Prima rō quia angel^o peccauit ex se nullo sug

In festo

gerente: quia non habuit infestatio-
nem ad malum. Homo autem alio sug-
gerente: quia ab ipso fuit suavis. v-
ros autem a lucifero siue serpente fu-
it suasa preterea a carne infestus.

¶ Secunda rō: quia angelus peccauit
ex malicia. Adā peccauit ex aliqua
ignorantia: quia mortale credidit esse
veniale. Preterea non credidit tantū
peccare quantum peccauit. Preter-
ea homo habuit propositum penitendi.
Angelus autem non. Preterea ange-
lus erat spiritus: ideo debebat esse pro-
ptus ad omne bonum. Mat. lxxvi. Spi-
ritus quidem promptus est: caro autem
infirmā. Hō autem erat caro: que est in-
firma. ¶ Tertia rō: Adā pecca-
uit in patre: quia ex quadam infirmi-
tate peccauit: cui attribuitur poten-
tia. Sua peccauit in filiā. quia ex qua-
dam ignorantia feminea superbiuit: dū
scientiam dei appetijt. Erimus sicut
dij: unde in filius peccauit: cui attri-
bitur sapia. Demō peccauit in spiritū
sanctū. quia lex propria malicia intumuit
extra spiritū sanctū: cui attribuitur clemen-
tia. Et qui peccat in spiritū sanctū non remit-
titur ei: neque in hoc seculo neque in fu-
turo: vt dicit Mat. xij. Vñ hō solū debu-
it redimi. Unde dixit angelus. Euan-
gelizo vobis: quia natus est vobis
non nature angelice.

¶ Secundum dicitur et. Quis ab eter-
no deus predestinauerit incarnatio-
nem sui filij et salutis generis huma-
ni: voluit tamen vt nostris precibus
et sanctorum patrum impetraretur.
Quia vt dicit Grego. xliij. q. iij. Ob-
tinere nequaquam possunt que predesti-
nata non fuerint: sed ea que sancti vi-
ri orando efficiunt ita predestinata
sunt vt precibus obtineantur. Ille.
Unde sancti patres cum lachrymis
imploauerunt hunc diem. Et quātum
fuit eorum desiderium apparet ex scri-
pturis. Uixit adā. lx. c. xxx. annos pe-
lēs ipz. Enos. lx. c. v. Enoch. ccc. lxxv
Mathusalem. lx. c. lxx. Lamech. vij.
1377. annis. Noe. lx. c. l. annis sem,

perpetentes ipm incarnandū. Non
habentes suum intentum disposue-
runt mittere ambasiatores. pro gra-
tia impetranda. ¶ Primo patriarche
mittunt Esaiam. Esate. xvi. Emitte
agnum dñe dñatorem terre. Ad iun-
git aliud Esa. v. Rozate celi desuper.
Et. lxxij. Utinam disrumperes ces-
los et descenderes. Secundo pphete
mittit moysen. Exo. iij. Obsecro do-
mine mitte quem missurus es. i. alā
misisti me: sed fuit particularis libe-
ratio: mitte nunc pro vli liberatione.

Tertio reges mittunt dauid di. Osta-
de nobis domine misericordia tua. et salu. et.
Cāra. Quarto sacerdotes mittunt aa-
ron di. Dñe inclina celos tuos et tē-
de. Quinto ecclesia di. Excita dñe po-
tuā et veni. O deus surge videntes q
non exaudirentur. mit: unt mulieres.

¶ Primo venit dña Eva di. Obno-
stram culpā tu nos dēnasti: sed deus
ne respicias ad hoc. l. bera me a tene-
broso carcere. Cui deus. O euā tu pec-
casti: non es digna meo filio. Secdo do-
mina sarrā: o deus adiuua nos. Cui
deus. Nō es digna: qz infidelis fuisti de-
filio isaac. Tertio dña Rebecca. Cui
deus. Tu fuisti preialis in Jacob. et Esau

Quarta fuit dña iudith Cui deus fu-
isti homicidiaria. Quinta fuit dña he-
ster. Cui deus. Nūmis fuisti vane glo-
riosa poltendo te vt placeres Assue-
ro. Tandē missa est ancilla etate quat-
tuordecim annoz. Que oculis depref-
sis tota verecunda dixit genibus fle-
ris. Canta. Veniat dilectus meus in
ortum suum: vt comedat fructum po-
morum suorum. Ortus fuit vterque vir-
ginalis. Audiens autē filius hoc ver-
bus dixit patri suo O pater hāc ama-
uiz exquisiti a iuuetute mea: et quesi-
ui eā mihi sponsam assumere: et ama-
tor factus sum forme illius. Immedi-
ate deus pater vocat Gabrielem di.
O Gabriel vade cito in nazareth ad
maria et defer ei nunc et ex parte mea
has litteras. Et dic ei qz ipsam eligo
in sponsam meam. Et filius subisist

Dic ei ex parte mea q̄ eligo ipsam in
matrem: de cuius visceribus sumam
mibi corpus: eroq; eius filius et ipsa
mea mater. Da ei has litteras. Ter-
cio sp̄ssanct⁹ dixit. Et ego habitabo
in ea: eritq; templū meum. Da ei has
lras ex parte mea. Ingressus gabriel
ad eam dixit. Ave gratia plena dñs
tecū. Ab a qđ est sine: r̄ ve culpa. Im-
mūns a triplici ve. De quib⁹ Apoc.
ij. Ve ve ve habitantibus in terra.
Gratia plena hierony. Bene gratia
plena: q; ceteris per ptes. Marie ve
ro se tota infudit gratie plenitudo.
Dominus tecum. Ser. plus tecum q̄
mecum. Dñs pater: domin⁹ filius: do-
minus spiritus sanctus. Audiens an-
geli verba: turbata est in sermone.
Maria secum habebat tres dominice-
las: prudentiam: virginitatem: humi-
litem: consuluit prudentiam. O sos-
cia mea: quid agas. Rñdit prudentia
Considera o maria: quia scriptur⁹ est
Ecclia. xix. Qui cito credit: leuis est
corde. Vñ bene dicitur: Maria anteq̄
cogitabat qualis esset ista salutatio.
Eccl. xxxvi. Audi tacens: r̄ p reueren-
tia accedet tibi bona gratia. Videns
angelus eam sic turbat⁹ dixit. Ne ti-
meas maria. Cur times. Virgo consu-
luit scđam. s. virginitatez. Cui dixit.
O maria. pete ab angelo de modo ha-
bendi hunc filium. Et si tibi nomina-
uerit de semine virili: ipsum cū bacu-
lo expelle. O tunicule qñ vestri ama-
tores noiant impudica. r̄c. Quō fiet
istud: qñ virum non cognosco. Respō-
dit angelus. Spiritus sanctus super-
ueniet in te: r̄ virtus altissimi: cum
habibit tibi. Quare non dixit ventet.
Videas Nicolaum de lyra ibi. Virgo
consuluit terciam: scilicet humilita-
tem. Respondit ei. Assentire preci-
bus angeli. Illa autem prociens in
terra dixit. Ecce ancilla domini. Fi-
at michi sm̄ verbum tuuz. Statiz for-
matus est deus r̄ homo in vtero eius
Orta est questio: quis deberet facere
hanc redemptionem: an pater: an fili-

us: an spiritus sanctus. Conclusum n̄st
q̄ filius. Et rō Scoti r̄ Alexandriei
tractatu de conuenientia incarnatio-
nis. In deo est potentia que patri at-
tribuitur. In filio est sapientia: q̄ ei
attribuitur. In sp̄ssancto clementia.
Demon appetit dei potentiam: quan-
do dixit Jsa. xiiij. In celum ascenda-
z r̄ exaltabo solum meum: et ero simi-
lis altissimo. Unde iniuriam fecit
patri. homo appetit dei sapientiam
quādo dixit Sen. iij. Erimus sicut dñs
scientes bonum r̄ malum. Unde ini-
uriam fecit filio. Antichristus quan-
do ventet miracula faciet: vñ iniuris
am faciet spiritui sancto: q̄a miracu-
la fiunt a bonitate sp̄ssancti. Breuis
bus dico. Demon offendit patre: hō
offendit filiu. Antixps offendet sp̄m
sanctum. Ad illuz spectat dare indul-
gentiam qui recipit iniuriam. Si na-
tura angelica q̄ cecidit redimi debu-
isset: ad patrē spectaret. Si antichri-
stus redimi debuisset: ad spiritus san-
ctum spectaret. Quia igitur homo e-
rat solus redimendus: ideo ei⁹ redem-
ptio ad filium spectabat vt hominem
recuperaret. O priuilegiū singulare
hōm̄ concessū: vbi dicit Alber. super
Lu. q̄ hodie quattuor sunt facta pla-
cabilia que in veteri testamento fue-
runt dura r̄ inflexibilia. Primo celuz
qđ nullū hōiem recipere volebat: ho-
die incipit suscipere. Scđo angelus
qui nullas anias ad celuz portare vo-
lebat. Etiam si fuisset ania marie ho-
die incipit. Tercio de⁹ qui humanū
genus recōsiliare nolebat. hodie pec-
catorem suscipit. Quarto mors q̄ bo-
nos et malos ad infernum portabat:
hodie benigna facta ē: vt a sanctis v̄-
sideretur. Cupio dissolui r̄ esse. r̄c. In
quibus verbis dubium querit. Vtrū
si homo non peccasset. christus incar-
natus fuisset. Ad hoc due sunt opinio-
nes Una ē Alexātri ordinis minor
Alia est Tho. Alexāder dicit q̄ etiā
pctō non existente: xps esset incarna-
tus. Rāō illius est. homo est creatus

In festo

ad beatitudinem consequenda: et est
beatificabilis in utroque: et quo ad cor-
pus: et quo ad animam. Sed beatitudo ho-
minis quo ad partem sensitivam est in
aspectu humanitatis assumptae. Quo
ad animam vero in visione divinita-
tis. Ut igitur beatificaretur quo ad
corpus decuit Christum incarnari. Ale-
xander quo ad hoc nihil probat: quia
cum beatitudo hominis sit ex ipsa di-
vinitate Aug. Visio est tota merces:
qua visa ab anima beatificatur corpus ex
redundantia ipsius anime ad corpus. In
visione vero humanitatis resultat quod-
dam gaudium accidentale. Unde si non
peccasset. et cetera. Secunda est Thoma. iij. par. q.
i. ar. iij. q. non esset incarnatus. Ratio est
ea enim que ex sola dei voluntate pro-
cedunt supra omnem debitum creature no-
bis innotescere. non possunt: nisi quatenus
in sacra scriptura traduntur per quam
nobis divina voluntas innotescit. Unde
cum in sacra scriptura: ratio peccati pri-
mi hominis assignetur: dicitur esse in
remedium peccati. Aug. Nulla causa fuit
veniendi Christo domino: nisi peccatores saluos
facere: tolle morbos: tolle vulnera: et
nulla erit causa medicine: et super Luca.
Si homo non peccasset filius hominis non
venisset. Et idem super illo verbo Math.
i. Ipse enim saluum faciet populum
suum. Si ergo inquit homo non pec-
casset: virgo non peperisset. Idem in
oratione ad virginem. Ad quid ma-
ter fieres saluatoris: si nulla esset in-
digenta salutis. et Damascenus in sequen-
tia ad virginem loquens. Nec abhor-
res peccatores sine quibus nunquam fo-
res tanto digna filio. et Paulus fuit
huiusmodi optimus: quoniam dicit. i. Tim. i. Christus
iesus venit in hunc mundum peccatores
saluos facere. Unde patet secundum.
¶ Tercium dicitur. Completis ab Adama qua-
tuor milibus annis. Secundum anti-
quos. vi. milibus tempore Octaviani
impatoris. ut describit Lucas. Exijt
edictum a Cesare Augusto: ut describe-
retur uniuersus orbis. Dicit Augustinus
ab augendo: quod auxit imperium roma-

nam mirabiliter. Voluit scire quot pro-
uincie: ciuitates: castra essent in suis
dominio: iussitque ut omnes ubi trahebant or-
iginem: ad patriam propriam pergerent. Et quod
liber denarium unum accipiebat in capite
diei. Ego profiteor me esse subiectum roma-
no impio. Ioseph autem cum esset de ciuitate
bethleem: duxit secum virginem de nazareth: quam erat gravida filio dei. Imposu-
itque super asinum matrem dei: et ad manum
ducebat bouem. O bona societate. Cum
essent in bethleem: inuenere hospitium
plena: unde ibi hospitari matrem non po-
tuerunt. Duplex ratio est. Prima quod
erant plena hospitia militibus quod eo ve-
nerant causa huius descriptionis Se-
cunda: quod sunt duo genera profanorum: quod
inuite suscipiunt tabernarium.
¶ Primo religiosos.
Secundo pauperes.

¶ Quanta tristitia erat ioseph: pro-
pter matrem domini. Virgo enim confortabat
Extra ciuitatem inueniunt porticum
unum in via publica: in qua erat presepe
ubi forenses ponebant animalia: ubi pa-
rauerunt locum. Cum esset nocte media
lux erat ut dies. iuxta illud psalmi. cxxvij.
Et nox sicut dies illuminabitur. Do-
minum sensit gaudium virgo filium pe-
perit et reclinat in presepio: quia non
erat locus in duerforio. Cum esset na-
tus: adoratur a tribus. Primo a ma-
ria: que secundum origenem habuit notitiam
ipsum esse mortuum per humano ge-
nere. Secundo a Ioseph. Tercio ab
animalibus. De quibus Esai. i. admiratus
Cognouit bos possessorem suum: et as-
sinus presepe domini sui: et Abacuch. xij. Do-
mine audiui auditum tuum et timui con-
sideravi opera tua et expani: in medio
duorum animalium. Fuit admiratio prophete
quod in loco tam humili reclinaretur Christus
unde animalia ceperunt ipsum calefacere
in presepio. De isto presepio Hieronymus
in Marcellam. Ecce in hoc paruo ter-
re foramine: celorum conditor natus
est. hic pannus involutus. hic visus
a pastoribus. hic stella demonstratus
hic a magis adoratus est. Ille. Si

Stephani prothomar. Fo. liij.

tu es christus & dei filius: vbi palatium
vbi aula regia: vbi seruitores: vbi fre-
quentia personarum. o paupertatem. In
ipsa nocte qua natus est: in hora eius
natiuitatis omnis creatura aliquod si-
gnum ostendit. In oriente apparuerunt
tres soles qui paulatim in unum sunt
redacti. Ex hoc significat quod noticia
vniuersi dei & trini inuinebat mundo.
Preterea. Eusebius in cronica de O-
ctauiano imperatore: cum totum mundum
subiugasset romanorum imperio: infantis
placuit senatui: ut eius pro deo cole-
rent. Prudens vero imperator mortali-
tem se intelligens nomen immortaliz-
tatis noluit usurpare. Ad instantiam
illorum importunam: sybillam prophetis-
sam aduocauit: volens scire per ora-
cula si in mundo eo maior aliquando
nascetur. Cum in die natalis domi-
ni in camera imperatoris oraculis in-
sisteret sybilla: in die media circulus
aureus apparuit circa solem: & in me-
dio circuli virgo pulcherrima stans
super aram puerum gestans in gremio.
Tunc sybilla cesari ostendit. Cuius su-
per hoc Cesar admiraretur: audiuit
vocem dei. hec est ara celi. & Sybilla
dixit ei. hic puer maior est te: ipsius a-
dora. Eadem camera in honorem san-
cte marie dedicata est: & dicitur ca-
mera are celi. Preterea fons aque in
liquorem olei conuersus est qui erum-
pens se usque ad tyberim perfluxit: tota
die emanauit oleus: ut sybilla predixit.
Preterea in oriente vinea engadi flo-
ruit quam balsamum dedit loco myrrhe.
Preterea romae. xij. annis fuit pax.
Unde romani templum pulchrum pacis
fecerunt. & ibi statuam Romuli posu-
erunt. Consulentes Apollinem quantum
duraret. Respondit eis. Quousque homo
pareret. titulum posuerunt. Templum
pacis eternum. In hac nocte corruit. &
est ibi ecclesia sancte marie noue. Pre-
terea angeli cantauerunt in hac hora Glo-
ria in altissimis deo. &c. Preterea ec-
clesia signis letis se ostendit hodie: quod
tres missas celebrat. Quod facit sim-

lic. iij. dist. xij. & de cons. di. i. ca. No-
cte. in glo. hac ratione. Una dicit an-
te lucem in tenebris: signat tempus ante
legem quando eramus in tenebris.
Secunda cum dies sit: signat tempus sub
lege: quando nondum plena agnitio de
deo habebatur. Tercia in die plena
significat tempus gratie: quando iam
plena cognitio de deo habetur. Prete-
rea pastores sunt letati: quia adorauerunt
christum hodie. & nos debemus
facere: ut dicit laus sancta. Canta.
Laudemus amorem diuinum iesum il-
lum decorum infantulum natum de
virgine maria. Laudemus tota men-
te iesum nobis presentem.

In festo sancti Stephani protho-
martyris.

Gloria & hono

re coronasti eum domine. In
ps. Quot fuerint tormen-
ta angustie & vexationes quilibet stre-
nui & indeficientes vite eterne mili-
tes fuerint & sint afflicti in presenti vita
pro diuino honore: aperte declaratur
si scripturas & eorum gesta inspicimus
Vnde ex hoc quidam antiqui philosophi
nullas dixerunt esse diuinam prouiden-
tiam. Vnde Lactantius in ij. li. ca. xvij. in-
troducitur epycurus. Videbat Epycu-
rus bonis semper aduersa accidere
paupertatem labores exilia: carorum amif-
siones malos contra bonos esse. auge-
ri potentia honoribus affici. Videbat
innocentiam minus tutam esse. scelerum
impune committi. Ex hoc extima-
uit nullam in deo esse prouidentiam
Ille. Et dauid in celo. Usquequo pec-
catores domine. usquequo. &c. Si tu es
iustus quare mali prosperantur & bo-
ni tribulantur: Uidi impium super-
exaltatum & leuatum sicut cedros li-
bani. Et ne tales admirentur. cogita-
re habet illud quod scribit apostolus
ad hebreos. xij. Flagellat autem deus